

Viron kansanomaista kulttuuria.

GUSTAV RÄNK: *Vana Eesti rahvas ja kultuur*. Eesti Raamat. Tukholma 1949. 223 s.

Tarton yliopiston entisen etnologian professorin Gustav Ränkin yleis-tajuinen teos Viron vanhasta kansanomaisesta kulttuurista on uusi todiste siitä tieteellisestä ja kansallisesta vireydestä, mikä on silmään-

pistävää suursodan ratkaisuvaiheessa Ruotsiin siirtyneiden virolaisten tiedemiesten keskuudessa. Kirja on ilmeisesti laadittu nykyisen Viron rajojen ulkopuolella elävien maanmiesten kansallisen tietoisuuden ylläpitämistä ja elvyttämistä silmällä pitäen. Teoksen kirjoittaja nimittäin toivoo, että lukija siitä löytäisi tukea Jakob Hurtin kuuluisille sanoille: »Eestlased ei ole mitte kärbsed, kes täna sünnivad ja homme surevad, vaid üks vana ja visa rahvasugu, kes ammu juba maailmas on elanud ja ka pärast meid veel kaua kestma saab.»

Ränkin teos on merkille pantava muutenkin kuin tietylle yleisölle tarkoitettuna esityksenä. Uusimmat virolaiset ja meikäläiset kansallisten tieteiden tutkimusten tulokset ja nykyisen etnologisen tutkimus suunnan uusi kysymysten asettelutapa viehättävät varmaan jokaista, joka harrastaa sukumme kansojen menneisyyttä. Ränk ei ole pyrkinyt esittämään vain pelkkiä kulttuuri-ilmioitä sinänsä, vaan myös kansaa kulttuurin luoja ja edistäjänä. Ja muutenkin teoksen eri kohdissa tapaa uutta pohdiskelua. Jo ensimmäisestä luvusta »Virolaisten alkuperä ja historiallinen ympäristö» saa selkeän kuvan niistä tuloksista, joita viime vuosina mm. virolaiset arkeologit ja meikäläiset kansa- ja kielitieteilijät ovat saavuttaneet suom.-ugr. kansojen vaiheita selvittellessään. Kysymysten asettelutapaa kuvaa esim. se, että tavanomaiset esitykset riistanpyynnistä, maanviljelyksestä, karjanhoidosta, ruokataloudesta, kulkuneuvoista ja kuljetusvälineistä on sijoitettu »Viron kansankulttuurin taloudelliset perusteet»-nimisen otsikon alle. Omat lukunsa muodostavat »Asutusmuodot ja rakennukset», »Ihmisen ulkoasu, kansanpuvut ja koristeet», »Käsityöt ja kansanomaiset tarve-esineet». Aineellisen ja henkisen kulttuurin raja-alueeseen kuuluvista ilmiöistä esitellään mitat, kansanomaiset kalenteri, merkkipäivät ja soittovälineet. Viimeisessä luvussa »Viro elinalueena ja kulttuuripiirinä» kirjoittaja käsittelee mm. sitä seikkaa, miten ulkonaiset olosuhteet, esim. maan laatu, ovat vaikuttaneet etnologisiin ilmiöihin. »Yläkö-Virossa», missä maanviljelyksellä on aina ollut suotuisimmat olosuhteet, on suoritettu runsaasti taloudellisia ja talousesineellisiä uudistuksia. Sen sijaan vanhemman taloudellisen kulttuurin muodot ja reliikit ovat säilyneet »Alanko-Virossa», so. maan länsi-, pohjois- ja varsinkin luoteisosissa, missä maan tuotto on ollut huonompaa. Mutta täällä taas käsityötekniikka, kansantaide, rakennuskulttuuri ja puvusto edustavat kehittyneempää, muodoiltaan rikkaampaa kantaa, mihin on vaikuttanut se, että noiden seutujen ihmiset maan laadun takia ovat joutuneet hankkimaan tuloja muutenkin kuin maanviljelyksellä ja siten kehittämään kätevyyyttään ja monipuolistumaan.

Ränkin kirjaa esiteltäessä on syytä muistaa myös siihen sisältyvä kirjallisuuden luettelo, joka varsinkin Viron kansatieteen kohdalla tarjonnee tutkijoille merkille pantavaa.

R. E. NIRVI